

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De creatio[n]e anime p[ro]toplasti. ca. xij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Libri Genesis

de die, vij, op^o fuit
 qd fecerat. Alia trās
 latio habet, vij, z tūc
 nulla ē obsecio Sz
 hebraica veritas ha
 bet, vij, z ideo queri
 tur. Si cōplere: est finale quī p̄p̄ā op̄is face
 re: quō vep̄ est qd sequit̄. Requirit deus die
 vij, zc. Verū est qd diem septimū fecit: z ip̄m
 etiā b̄ndixit: z post requieuit. Vel cōpleuit
 id est completū ostendit, cū nihil nouū in eo
 fecerit. z tūc requieuit ab operū generibz no
 uis. Nihil em̄ post fecit, cū tūc nō fecisset
 materā: vt corporz, vel similitudinē: vt anti
 marū. Non em̄ q̄si festus d̄r quē uisū. sz qz
 cessauit. Sic in Esaiā d̄r: qz seraphim requie
 nō habebāt dicētia, sanc^o, sanc^o, sanctus. i.
 non cessabant. Vel requieuit ab ope vel in
 operibz. i. nō eget operibz suis, z est dictū qd
 si negatiue, vel requieuit ab ope in semetip̄so,
 id ē a mutabilitate opey: e^o imutabilitas ap
 paruit. Nam stablis manēs dat cū cta mo
 ueri. Quātē d̄r: ab om̄i ope qd patrarat: in
 nuūt esse opus qd nondū fecerat: a quo nō
 duz quiescit. Tria em̄ opera fecerat, creauit,
 disposuit z ornauit. Quartū opus, ppaga
 tionis non desinit operari. Quintum faciet:
 cum p̄cinget se z transiēs ministrabit: vbi
 p̄cipue erit req̄es. Et benedixit diei septimo,
 id est sanctificauit eū. i. sanctū z celebrem eū
 esse voluit. Semp̄ em̄ ab aliquibz natiōibz
 ante legem etiā d̄r sabbatū fuisse obserua
 tum. Hui^o obseruantia in lege etiā dixit san
 ctificatiōē, sibi. Memēto vt die sabbati sc̄i
 fices. Ep̄ilogus. Iste sunt generatiōes ce
 li z terre. Quidā h̄c determināt opa sex die
 rum, quidā sibi. Cognouit adam vxorē suā.
 Alij sibi. Hic est liber generationis ade. P̄re
 termissio autē qd dubiū est: s̄c̄e instam^o. Quia
 de creatione maris z femine simul d̄cerat: q̄
 tamē simul facta noui fuit: vt explicet qd sub
 breuitate cōcluserat, repetit de reliquis gene
 rationes. Hoc nomen pōt accipi actiue, id ē
 opationes dei, vl passiue, id ē generata. Nec
 est p̄tereundū qd ait, fecit omne virgultū an
 teq̄ oriret̄ in terra, z herbā prius q̄ germina
 ret: cum superius dixit, virgultū q̄ cito factū
 statim adultū z habens fructū et herbam oz
 tam z ferentē semen. Ad qd d̄cit̄ duos fuisse
 modos operationis diuine vt dictū est, ma
 teriale sz z essentialē. Fecit ergo ea materia

liter prius q̄ oriret̄ z germinaret essentialiter
 Vel aliter: qd innuit sequēs s̄c̄a cum d̄r. Ad
 em̄ pluerat d̄ns sup̄ terrā. Fecit equidēz tūc
 illa p̄fecta z essentialiter: prius q̄ orirentur z
 germinarent: vt modo faciūt cum paulatim
 beneficio rotis infusi z labore hominū ad h̄
 bito ad ortum z maturitatez perueniūt. Tūc
 em̄ fons irrigabat terram: vt nilus egyptum
 vicissim p̄ partes diuersas, sicut d̄cit̄ iordā
 nis ante subuersionē irrigasse totam p̄tāpo
 lim vicissim, sz sicut de quibusdā fontibz d̄
 cit̄ Aug^o, qz mira vicissitudine totam q̄ndā
 irrigat regionē: ne si simul totā terrā tūc fon
 te irrigatā d̄icerim^o: diluuiū fuisse dicā^o. Al
 qz legit̄ ibi fons z nō vnus: multitudinē in
 nuūt: vt ibi, venit locusta.

De creatiōe aīe p̄toplasti. Ca. xii.

Ornauit igitur

f d̄ns deus hoīem de limo terre,
 Hic p̄mo vocat̄ d̄m d̄nm, qz tūc
 p̄mo habuit p̄p̄le seruū sz laborantez. Post
 recapitulationē: de vtriusq̄z hoīs formatione
 diffusus agit, z p̄us de viro. Et qz due sunt
 hoīs partes: d̄ vtrāq̄z agit. Ad carnē em̄ spe
 ctat qd d̄cit̄, formauit hominē d̄ limo terre,
 Ad aīam cum d̄r: inspirauit zc, q, d, Corp^o fe
 cit de terra: animā d̄ n̄bilo. Alia trāslatio ha
 bet, insufflauit vel sufflauit: qd nō incōgruū
 est de deo: vt qdā putauerūt, cū fauces z sp̄
 ritū non habeat. Deus em̄ inspirauit, i. sp̄ritū
 fecit, Similiter insufflauit, i. flatū, sz anī
 mā fecit. Vñ in Esaiā, D̄m flatuz ego feci,
 Qd autē d̄r in factē, p̄ synecdochen, a p̄te totū
 intelligit̄. Totū enī hoīem animauit. Sz fa
 ciem tanq̄z p̄tē digniore, qz sensuū capace so
 lam noīauit. Eandē autē aīam etiā spiraculū
 vite vocat, qz p̄ eam homo spirat z viuūt, Et
 post d̄r, aīam viuētē in se, i. p̄petuitate vite
 viuētē, nō mortabile vt aīaz pecudis. Hūc
 locū nō sane intellexit plato, dicēs deū aīas
 creasse, sz angelos corp^o formasse. sibi, d̄ij d̄o
 rū, qz opifex paterq̄z ego zc. Quātē qdā asse
 runt aīam de essentia diuina factā, stare non
 pōt: qz tūc nullo modo peccare posset. Alij d̄
 stinguūt iter spiraculū vite z aīam dicentes,
 spiraculū vite sp̄ritū, i. quē etiā homini tunc
 datū asserūt ad p̄phetādū: qñ d̄icit̄, Hoc nūc
 os ex ossibz meis. Alij etiā aliter distinguūt
 spiraculū vocātes quēdam sp̄ritū corporeū
 in corpore animalis, q̄ et q̄nq̄z sensus operat̄

tur in eo qui etiam paulatim extinguatur in eo: et dum moritur animal in aliqua parte corporis, adhuc sentit spiritus ille: cum in alia extinctus sit. Factus est autem homo in virili etate: mortalis et immortalis. id est potens mori et potens non mori. et anima corpori prius formato infusa. Sed queritur utrum in ipso corpore dum infundetur creata vel extra creata sit. et sit et datum naturaliter velle incorporari. Quicquid circa istam actum sit: de post creatis dicitur quod in ipsis corporibus dum infunduntur creantur.

De paradiso et lignis eius. **Ca. XIII.**

Lantauerat au

Ptem dominus deus paradysum voluptatis a principio. Quasi queres ret aliqua. Remansit homo in loco ubi factus est: in agro scilicet damasceno: Non: ubi translatatus est. In paradysum quem de die tertia plantauerat. id est plantatus aptauerat. herbis scilicet et arboribus insitum. a principio creatiois scilicet cum apparuit arida: et germinare terram fecit. Vel a principio. **Ca. prima orbis parte.** Unde alia translatio habet Paradysum in eden ad orientem. Eden hebraice: latine deliciae interpretatur. Ergo idem est paradysum voluptatis quod paradysum in eden. id est in deliciis. Sed a principio: idem est quod ad orientem. Est autem locus amenissimus longae terre et maris tractu a nostra habitabili zona secretus. adeo elevatus ut visus ad lunarem globum attingat. Unde et aquae diluuij illuc non puerunt. Est etiam paradysus celum empyreum. et dicitur spiritualis: quia regio est spirituum. Dicitur etiam spiritualiter paradysus vita beata vel ecclesia. Producitque deus in paradiso de humo diuersa ligna quibus delectaret homo videndo: et sustentaret edendo. Producit quidem. id est procul in altum duxit. vel produxit. id est pro homine duxit. In medio quorum tanquam digniora posuit lignum vite: et lignum scientie boni et mali. Dicitur est autem lignum vite ab effectu quem habuit naturaliter: ut comestum sepe perpetua soliditate hominem firmaret. ita ut nulla infirmitate vel senio vel angustate in deterius vel in occasum laberet. Lignum vero scientie boni et mali dicitur cum est ex eo quod secutum est eius comestione. Prius enim nesciebat homo quod esset malum. quia nondum expertus. Bonum enim dicitur sanitatem et firmitatem. malum vero egritudinem et imbecillitatem: que nondum senserat homo. Cogno-

uerat quidem ea per scientiam. quia ex vno contrariorum cognoscitur reliquum. sed non per experientiam ut medicus dum sanus est non cognoscit morbos. sed cum egrotat magis cognoscit. quia nouit et sentit. sicut de puero delicate nutrito dicitur. quia nescit quod sit malum. imo nondum nouit quantum sit bonum vel malum. Vel malum dicitur inobedientia boni obedientia. quia post comestione non ut quantum bonum erat obedientie. et quantum malum inobedientie. Plato non putans se posse uenire arboribus: quod sit lignum vite et lignum scientie boni et mali. ideo utriusque hoc dicitur homine dicitur existimauit. quia viuunt. et est sciens bonum et malum. et dicitur ipsum vocatum lignum. id est corporeum: ad differentiam spirituum. id est angelorum: qui et viuunt et sciunt bonum et malum. In medio pro positum tradidit. quia homo est quasi medius inter creatorem super se positum et sensibilia sub se posita. Discretam pro illius bonis fuisse creationem a creationibus hominum reliquorum dixit per illa duo addita: vite et scientie boni et mali. Sicut et in samita figura. id est pythagorica qui de samo insula fuit: prius est tricus integer. et post in summo biuivum: sic homo modo in primis etatibus quasi tantum viuunt. non utentes viribus ad intelligentiam datus. Sed cum uenerit ad annos discretiois. tunc discernit inter bonum et malum. et tunc sunt primae opera eius bona vel mala. Sed non ita factum est in adam. imo cum vita data est ei scientia boni et mali. quasi diceret. Factus est homo corporeus. subditus deo propositus animantibus et simul viuunt: et sciunt bonum et malum.

De fonte paradisi et quattuor fluminibus eius. **Ca. XIII.**

Fons vel flu

Fluis egrediebatur ad irrigandum paradysum. id est ligna paradisi. Fons potest intelligi vel abissus. id est matrix omnium aquarum. vel fontes per syllepsin. singlas re pro plurali. Irrigare autem positum est pro ministrare humorem. Dicitur enim terra circumiacens humectari a fluminibus per tracones. id est per vias subterraneas vel per meatus. cuiusmodi sunt. aut. xvj. Qui fons diuisus in quattuor flumina. Unus dicitur est phison. qui a ganges roge india dicitur est ganges. et interpretatur phison secundum Isidorum. caterua. quia decem flumina recipit. vel imitatio ortus. quia mutatur a facie quam habet in paradiso. Dicitur etiam secundum diuersa loca